

SCRIPTIES

J.A. Zeilstra, *Zending in de achterbuurt van de Hoofdstad, C.S. Adama van Scheltema en het Koning Willemshuis in de Jordaan. Een vergeten hoofdstuk Amsterdamse kerkgeschiedenis, 1849 - 1920*. Doctoraalscriptie Geschiedenis, Utrecht 1985, 265 pp.

In de scriptie, die bestaat uit vijf hoofdstukken en zes bijlagen, wordt de opkomst en ondergang van een vereniging voor Inwendige Zending beschreven. Een rode draad vormt daarbij het leven van de markante Amsterdamse, charismatisch begaafde Hervormde predikant, C.S. Adama van Scheltema (1815-1897).

Het Koning Willemshuis te Amsterdam was een vereniging met vele vertakkingen, in 1863 door ds. Adama van Scheltema gesticht onder de naam 'Christelijke Wijkvereniging'. Oorspronkelijk was het een vorm van patronaat ten behoeve van wijkarbeid in de Jordaan, onafhankelijk van de kerk. In deze arbeid speelde de geheelonthouding van alcoholische drank een belangrijke rol. De geest van het Koning Willemshuis was van een ethisch-irenisch karakter. Op praktisch-zedelijke wijze werd getracht opnieuw inhoud te geven aan het christelijk gemeenteleven. Door arm én rijk te interesseren voor de wijkarbeid hoopte men tot volksverheffing te komen.

Onder de bijlagen een onderzoek naar de bevolkingssamenstelling op grond van beroepen, betreffende de buurten die men op het oog had. De scriptie is geïllustreerd met foto's en andere afbeeldingen.

J.A. Zeilstra
Boven Zevenwouden 71
3524 CK Utrecht

A.J. Cnossen, *Vaderlandsliefde en natiebesef bij Isaïc da Costa*. (Scriptie in het kader van doctoraalstudie Geschiedenis van RU Utrecht, 75 pp. bronnen, literatuur en noten).

In deze scriptie is een poging gedaan om de gedachten en gevoelens van Isaïc da Costa ten opzichte van vaderland en natie te onderzoeken. Achtergrond bij diens ontwikkeling van denkbelden wordt gevormd door 19de eeuws natievolutionair Nederland. Op het terrein van de binnenlandse politiek ziet men in deze tijd de problemen van het Verenigd Koninkrijk en de verwickelingen rond het verschijnsel van de constitutionele monarchie.

De dichter Da Costa, als christen-jood, en als leerling van de romanticus Bilderdijk, ontwikkelde tegen deze achtergrond zijn denkbelden over natie en vaderland. Voor deze jood bestonden twee uitverkoren volkeren, Israël en Nederland. Als orthodox-gereformeerde vormden zijn opvattingen over de Nederlandse natie voor een belangrijk deel een voortzetting van de calvinistische historiografie sinds de 17de eeuw. Zijn theorieën waren echter niet